

KEYENBEMPT

Met zicht op de vijvers van Elsene

De Keyenbempt in Ukkel is een overblijfsel van moerassige gebieden die vroeger langs de Geleystsbeek in de Zennevallei lagen. Leefmilieu Brussel – BIM zorgde recent voor de heraanleg met twee landschapstypes: een landelijke omgeving met moeras en moestuintjes, en een bosrijke achtergrond.

EEN VLEUGJE GESCHIEDENIS

Het Keyenbemptterrein werd waarschijnlijk al in de middeleeuwen ontbost, want de naam – met de betekenis: ‘veld met stenen’ – komt al voor in een tekst van 1435. Het Nekkersgat, de naam voor het zanderige plateau dat de Keyenbempt overheerst en met aan de voet ervan een molen met dezelfde naam, is nog ouder. Het wordt al vermeld in een tekst van 1299 als de plek van een heerlijkheid. Tot zover de geschreven bronnen.

Archeologisch onderzoek toont dan weer aan dat dit gebied al veel vroeger werd bewoond. Opgravingen in 1940 in een zandgroeve vlak bij het Nationaal Instituut voor Invaliden aan de rand van de Keyenbempt, leverden bewijzen op voor een menselijke aanwezigheid tijdens het Mesolithicum – en dat was 600 jaar voor Christus. En op de heuvel waarop nu het Koninklijk Atheneum van Ukkel staat, troffen archeologen de resten aan van een Gallo-Romeinse wachtpost uit de eerste eeuw van onze tijdrekening.

Een rechte weg doorkruiste vroeger de Keyenbempt waarlangs het transport van en naar Nijvel verliep.

Het lijkt wel een paradox, maar precies het project voor de aanleg van de zuidelijke ring rond Brussel redde de Keyenbempt van verstedelijking. Omdat het gebied op het tracé lag, onteigende de Staat deze terreinen in 1968. Maar een bouwvergunning kwam er nooit, omdat de plaatselijke bevolking verzet aantekende en de gemeente haar veto stelde. De zone bleef verschillende decennia in dezelfde staat liggen. Een aantal buurtbewoners begon er groenten te kweken en anderen gebruikten het als stortplaats. Voor velen werden de bossen een speeltuin.

De oude watermolen van het Nekkersgat werd in 1971 als monument geklasseerd en de onmiddellijke omgeving ervan geniet sinds 1977 ook van een klassering.

Op het moment van de gewestvorming, erfde het Brussels Gewest de Keyenbempt. De Grondregie gebruikte een deel voor stedenbouw, maar behield een onduidelijk statuut voor het actuele Keyenbemptgebied. De idee om het in te richten dateert van 2002. Leefmilieu Brussel – BIM besliste toen om de Geleystsbeek in het kader van het blauwe netwerk in eer te herstellen.

Het weggezogen slijk was sterk verontreinigd. Vooraleer het hele terrein werd aangepakt, moest dus eerst de verontreiniging in kaart komen en drong een sanering zich op. Dat gebeurde ook.

De herinrichting van de Keyenbempt startte pas echt in augustus 2006. Een jaar later was alles kant-en-klaar.

ALGEMENE BESCHRIJVING: EEN MOZAIEK VAN RUIMTEN

De Keyenbempt biedt de bezoekers een mozaïek van heel diverse ruimten en sferen. Een waterloop : de Geleytsbeek ontspringt in het natuureservaat Kinsendaal, vloeit onder de Bourdonvlakte door en komt bij het doorkruisen van de Keyenbempt bovengronds. De 700 meter van haar traject vormen als het ware de ruggengraat van het park. In het kader van het programma voor een blauw netwerk in het Brussels Gewest werd de Geleytsbeek uitgebaggerd en geprofileerd, zodat de oevers hun ecologische en landschappelijke waarde herwonnen. Drie nieuwe bruggen liggen over het water.

Een moeras

Een pad in lavasteen vertrekt bij de molen en loopt naar het moeras in het westelijke deel van de Keyenbempt. Vroeger waren hier vooral moestuintjes, maar de zone werd opnieuw aangelegd: vijvertjes werden uitgegraven en de draineerpijpen werden opgevuld zodat er het hele jaar door water aan de oppervlakte staat. Via observatiepunten wandelt de bezoeker tot in het centrum van het moeras om fauna en beplanting van dichtbij te bestuderen.

De moestuinen

In het noorden, oosten en westen, dicht bij de parkingangen, liggen drie zones met moestuinen. Ze werden bijeen geplaatst voor meer samenhang en om het uitzicht mooier te maken. Buurtbewoners kunnen er een lapje grond bewerken en deze praktijk die al zo lang bestaat in de Keyenbempt en er zo typisch voor is, verder zetten. Ze creëren in deze voor de rest sterk verstedelijkte Brusselse wijk een landelijk sfeertje dat men daar niet zou verwachten.

Maiweiden

Langs het riviertje en het moeras, maar ook in de vorm van open ruimten, liggen er maiweiden met de typische plantengroei voor lagere valleidelten.

Een beboste heuvel

Die neemt de volledige helling op de rechteroever van de Geleytsbeek in en is waardevol wegens zijn rijke biodiversiteit.

Omdat dit gebied al zo vroeg in de geschiedenis werd bewoond (Mesolithicum, Gallo-Romeinse periode), is het heel waarschijnlijk dat de ondergrond van de Keyenbempt ook een grote archeologische waarde heeft.

De groene wandeling loopt door de Keyenbempt, van de ene uithoek naar de andere. In het oosten sluit ze aan op de natuureservaten van Kinsendaal en Kriekenput, in het westen op het Bemptpark.

OPMERKELIJKE FAUNA EN FLORA

Een unicum in een gewestpark: er werd een overwinteringsplaats aangelegd voor vleermuizen, een soort bunker bekleed met planten. Die ligt dicht bij de moestuinen aan de Alseberggesteenweg. De bijenstal die al enkele jaren een plaats had in de beboste zone langs de hogeschool Henri Spaak, bleef behouden.

De recente aanleg van de Keyenbempt is een stevige duw in de rug voor de ontwikkeling van de lokale biodiversiteit. De eerste vaststellingen moedigen aan om door te zetten. Natuurlijk zal het vele jaren duren voor het fenomeen duurzame vormen aanneemt. Ondertussen komt er duidelijk beweging in het moeras (kikkers, libellen, enz.). In het bos komen vaak eekhoortjes voor. Dit kleine en sympathieke knaagdier werd trouwens gekozen als symbool voor het terrein.

BEHEERSPRINCIPE

Leefmilieu Brussel – BIM ligt aan de basis van het project voor de aanleg van de Keyenbempt en streeft daarbij twee doelstellingen na: het in stand houden van het gebied met zijn ecologische waarde en de omvorming tot openbare ruimte die toegankelijk is voor de lokale bevolking en voor hen een zinvolle functie heeft.

Die principes liggen aan de basis van een gedifferentieerd beheer voor de beboste heuvel en de maaiweiden. Een deel van het bos is altijd open voor de bezoekers. Jeugdbewegingen, scholen en andere parkbezoekers mogen het gebruiken voor avontuurlijke spelletjes. Maar om overdreven vertrapping te vermijden, de plantengroei de kans te geven om zich spontaan te vernieuwen en om een rustzone te bieden aan de fauna, worden de bossen doelbewust moeilijk toegankelijk gehouden (takkenversperring, boomstronken en grote takken kriskras op de grond, hier en daar omheiningen, enz.). Dezelfde aanpak is van toepassing op de maaiweiden. De ene dient als natuurlijke ontspanningsruimte en wordt regelmatig onderhouden zodat het publiek er gemakkelijk op kan. De andere wordt slechts een of twee keer per jaar gemaaid om een biodiversiteit te laten groeien die typisch is voor een open milieu.

Voor de doorgang van de groene wandeling zijn er paden die uitnodigen om te wandelen. De moestuintjes zijn een ander element dat de recreatieve functie van de Keyenbempt in de verf zet. De reconstructie van het moeras en de open bedding van de Geleytsbeek, de schuilplaats voor vleermuizen en de bijenstal zijn stuk voor stuk elementen die het ecologische aspect van dit landschap bevorderen.

Bij de aanleg van de Keyenbempt werden heel wat bomen gerooid in de beboste delen van het terrein. Voor de veiligheid, maar ook om het bos te verjongen. De doelstelling daarbij is om het bosareaal te laten evolueren naar een gezonde mengeling van inheemse soorten, zowel bij de bomen (beuk, eik, haagbeuk, es, olm, enz.) als bij de heesters en struiken (liguster, hulst, hazelaar, vlier, kornoelje, enz.). Exotische bomen en struiken (zoals *Prunus serotina*, *Robinia pseudoacacia*, *Polygonum japonica* ...) worden geleidelijk aan gerooid.

OPMERKELIJKE MONUMENTEN EN BEELDHOUWERKEN

MONUMENTEN

De molen van het Nekkersgat

Al maakt de molen van het Nekkersgat niet echt deel uit van de Keyenbempt, toch is het een van zijn aantrekkingspolen. De oude kasseiweg van de Keyenbempt leidt er trouwens recht naartoe. De aanleg van het terrein zorgt ervoor dat de bezoeker vanaf verschillende punten een mooi uitzicht heeft op de watermolen.

De Nekkersgatmolen werd in 1970 gerestaureerd en in 1977 geklasseerd. Hij is de laatste van de dertien molens die in Ukkel en Vorst de waterkracht van de Geleytsbeek gebruikten om hun rad te doen draaien. De eerste vermelding van deze molen dateert van 1384. Hij diende om te slijpen, later om papierdeeg te kneden voor hij in 1367 werd omgebouwd voor de aanmaak van lampolie. De gebouwen in Brabantse stijl dateren uit die periode. De familie Gaucheret lag aan de basis van deze verbouwing en gebruikte de molen 250 jaar lang. In de achttiende eeuw kreeg hij een nieuwe bestemming als bloemmolen. De machines werden na de Eerste Wereldoorlog vervangen door een elektriciteitscabine. De molen die verhuurd is aan een particulier en een ijzersmid, werkt niet meer en is eigendom van de gemeente Ukkel.

GROENE RUIMTEN IN DE BUURT

- Ten noorden: het Jacques-Brelpark.
- Ten noordoosten: de tuin François-Vincent Raspail en het Wolfendaalperk.
- Ten noordwesten: het Bemptpark.
- Ten oosten: de Bourdonvlakte.
- Ten westen: het domein van het Calmeynkasteel (Drogenbos).
- Ten zuidoosten: de natuureservaten Kinsendaal en Kriekenput.

Oppervlakte: 10 hectare.

Typologie: park met sociale en ecologische functie.

Eigenaar: Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Beheer: Leefmilieu Brussel – BIM.

Klassering: het Koninklijk Besluit van 21 juni 1971 klasseert de watermolen van Nekkersgat als monument. De onmiddellijke omgeving ervan werd als landschap geklasseerd op 19 april 1977. De rest van de Keyenbempt maakt deel uit van het GBP (Gewestelijk Bestemmingsplan) als parkzone en is opgenomen in de inventaris van eigendommen die van belang zijn voor het patrimonium..

PRAKTISCHE INFORMATIE

OPENINGSUREN

Het park is niet afgesloten en is dus altijd toegankelijk.

CONTACT

Hebt u een vraag? Wilt u een probleem signaleren? Spreek dan een van de parkwachters aan.

In geval van nood, politie: 02 373 58 11

Leefmilieu Brussel – BIM: 02 775 75 75, info@leefmilieubrussel.be

UITRUSTING

Fietsenstalling, moestuintjes, observatiepunten in het moeras, bruggen over de Geleytsbeek, bijenstal, schuilplaats voor vleermuizen, verdelers voor hondenpoepzakjes, zitbanken, vuilnisbakken, informatieborden bij de ingangen van de groene wandeling, borden met het parkreglement. Honden moeten altijd aan de leiband.

ER GERAKEN

Keyenbempt ligt op het grondgebied van de gemeente Ukkel. De ingangen liggen aan de Alsebergsesteenweg, de steenweg op Drogenbos, de François Vervloetstraat, de Keyenbemptstraat (vlakbij de Nekkersgatmolen) en op het kruispunt van de Keyenbempt-, François Vervloet- en Antilopestraat.

BEREIKBAARHEID ANDERVALIDEN

Bij de herinrichting werd er speciale aandacht besteed aan de toegankelijkheid voor personen met beperkte mobiliteit. Bij de aanleg van wegen en paden werd een circuit uitgestippeld dat hen goede doorgang waarborgt.

OPENBAAR VERVOER

Tram: 32, 82 (Drogenbos Kasteel)

Trein: station Ukkel Calevoet.

MEER INFORMATIE

- Meer informatie over het architecturale patrimonium van het Gewest.
- Meer informatie over het groene en blauwe netwerk.
- Meer informatie over de Groene Wandeling.